

การศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ
ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6
EFFECTS OF A CAREER SELF-EFFICACY PROGRAM
ON CAREER DECISION MAKING OF GRADE 12 STUDENTS

นางสาวมนปี คงรักช้าง *

Manapee Khongrakchang

ผศ.ดร.ชุตินา สุรเศรษฐ์ **

Asst. Prof. Chutima Suraseth, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ กับการแนะแนวทางอาชีพด้วยวิธีการปกติ ต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองแบบมีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองที่ได้ใช้โปรแกรมพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ จำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุมที่ใช้การแนะแนวทางอาชีพด้วยวิธีการปกติ จำนวน 20 คน โดยโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ สำหรับกลุ่มทดลองจากองค์ประกอบ 2 มิติ คือ องค์ประกอบที่ 1 มิติด้านวิธีการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองตามแนวคิดเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเองของทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura (1997) ประกอบกับองค์ประกอบที่ 2 คือ มิติด้านเนื้อหาจากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ จากแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ (Career Decision-Making Self-Efficacy Scale: CDMSE) ของ Taylor และ Betz (1983) มีเนื้อหาครอบคลุม การแนะแนวด้านอาชีพ การแนะแนวด้านการศึกษา และการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม โดยการจัดกิจกรรมตามองค์ประกอบดังกล่าวแบ่งเป็น 10 กิจกรรม ใช้ระยะเวลากิจกรรมละ 50 นาที รวมเวลาทั้งหมด 8 ชั่วโมง 20 นาที และใช้แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพทดสอบก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* นิสิตปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Email Address: manapee.kh@gmail.com

Abstract

This study examined the effectiveness of a Career self-efficacy program designed on career decision making in grade 12 students. This study's purposes are (1) To study the effectiveness of career self-efficacy program on career decision making in grades 12 students and (2) To compare the effectiveness between career self-efficacy program and career guidance teaching on the ability of career decision making of the grade 12 students. This quasi-experimental research contains one experimental group and one control group, the experimental group is in the career self-efficacy program and the control group is not. Career self-efficacy program including two domains: (1) The Sources of Self-Efficacy from Social Cognitive Theory (Bandura, 1997) and (2) The Psychometric factors of Career Decision-Making Self-Efficacy Scale (Taylor & Betz, 1985), contained the contents of career, academic, and personal and social development counseling. The program has 10 activities, 50 minutes for each activity, took totally 8 hours and 20 minutes.

Career Decision Scale, developed to administrate at pretest and posttest. The results indicated significant effects on the career decision making posttest score of the experimental group which is higher than their own pretest score and the posttest score of the control group.

คำสำคัญ: การรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ, การตัดสินใจเลือกอาชีพ

KEYWORDS: CAREER SELF-EFFICACY/ CAREER DECISION MAKING

บทนำ

ผลการสำรวจปัญหาและความต้องการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน จากข้อมูล จำนวนประชากรของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุขในปี 2553 พบว่าจำนวนเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 25 ปี มีจำนวน 25.47 ล้าน คน หรือ ร้อยละ 40 ของประชากรทั้งประเทศซึ่งเมื่อนำมาเทียบกับอัตราประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถึงร้อยละ 14.7 ของประชากรทั้งหมดในปี 2559 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนเด็กและเยาวชน ลดลงจากอดีตและมีแนวโน้มจะลดลงอย่างต่อเนื่องในอนาคต โดยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนวัยแรงงานต่อผู้สูงอายุอยู่ที่ 6:1 และจะลดลงอย่างรวดเร็วเหลือ 3:1 ในอีกสิบปีข้างหน้า ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าคนวัยแรงงานต้องรับภาระผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งคนวัยทำงานในอนาคต ก็คือเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความรู้และทักษะของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังแรงงานในอนาคตให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและแนวโน้มกำลังแรงงานของประเทศที่จะลดลงในอนาคต (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554; สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, 2555) ทำให้หลายหน่วยงานได้จัดเตรียมแผนในการ พัฒนาเด็กและเยาวชน อาทิเช่น แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน

แห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ได้กำหนด มาตรการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนแบ่งตามกลุ่มวัย โดยมีจุดเน้นที่สำคัญสำหรับเด็กวัย 13-17 ปี คือ การกำหนดเป้าหมายของทักษะพื้นฐาน (Basic Requirements) สำหรับเด็กที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งประเทศให้มีการเตรียมอาชีพหลังจบการศึกษา และสำหรับเยาวชน 18-25 ปี คือ การสนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือกทุกระดับทั้งสายสามัญและสายอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมอาชีพนอกระบบการศึกษาที่หลากหลายตามความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจ การพัฒนาให้เป็นมืออาชีพ รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต และกำหนดมาตรการการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนในภาพรวม คือ การส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้ค้นพบตนเอง โดยรู้ความต้องการ ความถนัด และศักยภาพของตนเองอย่างแท้จริง ตลอดจนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจในการทำงานสุจริต โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความรู้ที่ผสมผสานกับประสบการณ์ตรง และสามารถจัดระบบการจัดการความรู้ของตนเองอย่างรอบด้าน (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนา เด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) นอกจากนี้ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 ยังได้กำหนดกลยุทธ์และแนวทางดำเนินการที่เน้นพัฒนาระบบทั้งการแนะแนวการศึกษาและการแนะแนวด้านอาชีพเพื่อให้ผู้เรียน เลือกเรียนในสาขาวิชาที่มีความถนัดและสนใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

ด้วยเหตุนี้ การแนะแนวเพื่อวางแผนสู่อาชีพจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน สู่การทำงานที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนในช่วงวัยนี้จะเป็นการกำหนดแนวทางในการศึกษาและการดำเนินชีวิตในอนาคต ซึ่งสิ่งสำคัญประการแรกก่อนที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเสริมสร้างให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนให้บรรลุเป้าหมายตามแนวทางของตนเอง (สมรทองดี, 2555; อรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ และ ทศนา ทองภักดี, 2540) จากทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ Ginzberg (1952) ได้ระบุช่วงในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีค่าเฉลี่ยอายุที่ 17-18 ปี ว่าอยู่ในระยะพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง คือช่วงอายุประมาณ 17-20 ปี จะมีการพิจารณาตนเอง และอาชีพประกอบกัน เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super, 1953) ที่ระบุนักเรียนในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในวัยรุ่นตอนต้น ช่วงอายุ 14-18 ปี เป็นระยะที่เกิดการเริ่มต้นสนใจในอาชีพ โดยจะเกิดพัฒนาการทางอาชีพ และวุฒิภาวะทางอาชีพต่อไปจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดการประเมินความสามารถของตนเอง ทั้งนี้การศึกษากระบวนการปัญญาสังคมต่อพัฒนาการทางอาชีพตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคมทางอาชีพ (Social Cognitive Career Theory: SCCT) ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีปัญญาสังคมของ Bandura (1997) พบว่าตัวแปรสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการเลือกอาชีพ และส่งผลทางอ้อมต่อการเลือกอาชีพผ่านความสนใจคือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) และการคาดหวังต่อผลลัพธ์ (Outcome Expectations) โดยพฤติกรรมเลือกอาชีพนั้นเกิดจากการกำกับตนเองและกระบวนการจูงใจทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีปัจจัยสำคัญคือการรับรู้ความสามารถของตนเอง การคาดหวังต่อ

ผลลัพธ์ และเป้าหมายของบุคคล กล่าวคือ บุคคลจะเกิดกระบวนการเลือกอาชีพจากการรับรู้ความสามารถ และการคาดหวังต่อผลลัพธ์ ส่งผลร่วมกันทำให้เกิดความสนใจทางอาชีพ ซึ่งส่งผลต่อไปยังการตั้งเป้าหมายทาง อาชีพและการกระทำที่ส่งผลต่อเป้าหมายนั้น (Lent & Brown, 1996) สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยที่ให้ข้อ ค้นพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทยคือ การรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ (มาลีวัลย์ ครุฑกุล, 2547; รัตนกรณ ชนะขำ, 2545; อรพินทร์ ชูชม , อัจฉรา สุขารมณ และ ทศนา ทองภักดี, 2540) วุฒิภาวะทางอาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพศ (มาลี วัลย์ ครุฑกุล, 2547; รัตนกรณ ชนะขำ, 2545) พื้นความรู้เดิม การเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถในการแก้ปัญหา และการสนับสนุนจากเพื่อน โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพเป็นตัวแปรที่มี อิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน (อรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ และ ทศนา ทอง ภักดี, 2540)

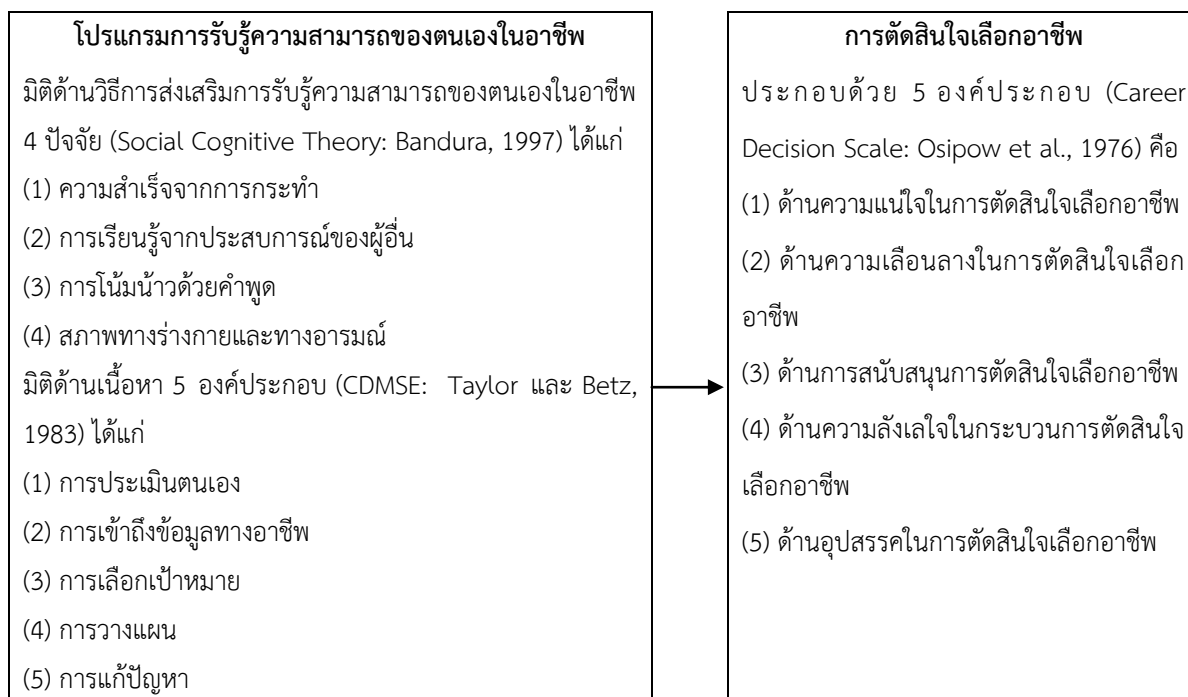
อย่างไรก็ตามจากการศึกษาสภาพบริบทการศึกษาไทย พบว่าครูแนะแนวมีภาระงานมาก และต้อง รับผิดชอบหน้าที่อื่นนอกเหนือจากงานแนะแนว และพบว่าครูแนะแนวส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาด้าน การแนะแนว (โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง, 2553) จึงเป็นเรื่องยากที่ ครูแนะแนวจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ โดยอาศัยกระบวนการปรึกษาเชิง จิตวิทยาเพียงอย่างเดียว เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลา และความสามารถเฉพาะด้านของ ครูแนะแนว ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพที่ ส่งเสริม การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้ครูแนะแนว สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายได้ ตลอดจนครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา และครูผู้สอนสามารถนำแนวคิดหรือกระบวนการจาก โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพไปประยุกต์เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของนักเรียน ในชั่วโมงโฮมรูมหรือรายวิชาอื่นได้ต่อไป

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ และการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ เพื่อการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถ ของตนเองทางอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพตามทฤษฎีปัญญาสังคมทางอาชีพ (Social Cognitive Career Theory) ซึ่ง Lent, Brown & Hackett (1994) ได้อธิบายทฤษฎีนี้ในบริบทของการตัดสินใจเลือกอาชีพว่า เป็นการที่บุคคลคาดการณ์การรับรู้ความสามารถของตนเองและคาดหวังต่อผลลัพธ์จากการประสบความสำเร็จ ที่ผ่านมา ส่งผลให้เกิดความสนใจ การตัดสินใจเลือกเป้าหมาย การตัดสินใจเลือกการกระทำที่ทำให้บุคคล กระทำจนบรรลุเป้าหมายนั้นมีประโยชน์ต่อการรับรู้ขอบเขตการเลือกอาชีพของบุคคล กล่าวคือผู้รับบริการ สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกลักษณะการทำงานของตน ด้วยการแนะ แนวทางอาชีพภายใต้กรอบทฤษฎีปัญญาสังคมทางอาชีพที่จะช่วยให้ผู้รับบริการสามารถค้นหาอาชีพที่ เหมาะสมกับความสนใจ การเห็นคุณค่า และทักษะของแต่ละบุคคล โดยกระบวนการที่ผู้รับบริการสำรวจ

ตัวเลือกทางอาชีพที่มีความเป็นไปได้และเหมาะสม ตามการรับรู้ความสามารถของตนเองหรือการคาดหวังต่อผลลัพธ์อย่างละเอียด เนื่องจากการรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อกระบวนการเลือกอาชีพทั้งทางตรงและทางอ้อมหลายทางผ่านการคาดหวังต่อผลลัพธ์ ความสนใจ การตัดสินใจเลือกเป้าหมาย เลือกรการทำงาน และการกระทำให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้วิจัยจึงพัฒนาโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพสำหรับกลุ่มทดลองประกอบด้วย 2 มิติ คือ (1) มิติด้านเนื้อหาเมืองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การประเมินตนเอง (Self-Appraisal) การเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพ (Gathering Occupational Information) การเลือกเป้าหมาย (Goal Selection) การวางแผน (Planning) และ การแก้ปัญหา (Problem Solving) ด้วยการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ จากแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ (Career Decision-Making Self-Efficacy Scale: CDMSE) ของ Taylor และ Betz (1983) และ (2) มิติด้านวิธีการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง 4 ประการ ได้แก่ ความสำเร็จจากการกระทำ การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น การโน้มน้าวด้วยคำพูด และ สภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ ตามแนวคิดเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเอง ของทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura (1997) ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่วัดได้จากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale) ของ Osipow (1976) แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านความสนใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ ความสนใจในการเลือกอาชีพโดยไม่ต้องมีการสนับสนุนในการตัดสินใจเพิ่มเติม และมีความพอใจในอาชีพนั้นอย่างชัดเจน ตลอดจนการไม่มีอุปสรรคในการเลือกอาชีพนั้นทั้งองค์ประกอบภายนอก เช่น การสนับสนุนของผู้ปกครอง และองค์ประกอบภายใน เช่น มีความพร้อมในการศึกษาต่อ หรือ รู้จักตัวเองอย่างเพียงพอ (2) ด้านความเลื่อนกลางในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Diffusion) คือ ความไม่แน่ใจในการเลือกอาชีพ รวมถึงความสับสน ความไม่กล้าเลือก จากการขาดประสบการณ์ ขาดความเชื่อมั่น หรือขาดข้อมูลที่เพียงพอ (3) ด้านการสนับสนุนการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Support) คือ มีความสนใจต่อการเลือกอาชีพในอนาคต แต่ต้องการการสนับสนุนและการส่งเสริมการตัดสินใจ (4) ด้านความลังเลใจในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Approach) คือ มีความขัดแย้งในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เนื่องจากมีความสนใจและความรู้สึกทางบวกต่อหลายอาชีพซึ่งทำให้เกิดความสับสนและความยากในการตัดสินใจ และ (5) ด้านอุปสรรคในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Barriers) คือ การมีอุปสรรคในการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีทั้งอุปสรรคจากภายนอกคือ จากสิ่งแวดล้อม เช่น ผู้ปกครองไม่เห็นด้วย และอุปสรรคภายในตนเอง เช่น ความไม่พร้อมตัดสินใจ หรือ การไม่รู้จักรักตนเองอย่างเพียงพอ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นแผนภาพที่ 1 ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพของนักเรียน ต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพกับการแนะแนวทางอาชีพด้วยวิธีการปกติต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบมีกลุ่มควบคุมและมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Pretest – Posttest Control Group Design) ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 377 คน (ฝ่ายวิชาการโรงเรียนอัสสัมชัญ, 2559) ตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 40 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง 20 คน และ กลุ่มควบคุม 20 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดย ผู้วิจัยนำแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale) ของ Osipow (1976) แปลและพัฒนา โดย กาญจนา ณ ลำพูน (2538) ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 ห้อง และ

เลือกห้องเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยการตัดสินใจเลือกอาชีพใกล้เคียงกัน จำนวน 2 ห้องเรียน และแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองทางอาชีพต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพและโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพสำหรับกลุ่มทดลองซึ่งมีรายละเอียดของการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1. แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพของ Osipow (1976) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแบบวัดชุดที่แปลและพัฒนา โดย กาญจนา ณ ลำพูน (2538) ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา และคะแนนเฉลี่ยสะสม และ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 19 ข้อ แบ่งเป็นข้อคำถามที่มีลักษณะมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 4 ระดับ จำนวน 18 ข้อ วัดความแน่ใจในการเลือกอาชีพ 2 ข้อ และวัดความไม่แน่ใจในการเลือกอาชีพซึ่งแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านความเลื่อนกลางในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Diffusion) (2) ด้านการสนับสนุนการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Support) (3) ด้านความลังเลใจในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Approach) และ (4) ด้านอุปสรรคในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Barriers) จำนวน 16 ข้อ) และ ข้อคำถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อ โดยแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนานั้นมีการปรับข้อคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพในส่วนมาตรประมาณค่าลิเคิร์ทสเกล 4 ระดับ ส่วนที่ 1 วัดความแน่ใจ โดยเพิ่มข้อคำถามจาก 2 ข้อ เป็น 4 ข้อ เพื่อให้ข้อคำถามด้านการวัดความแน่ใจมีจำนวนเท่ากับด้านการวัดความไม่แน่ใจทั้ง 4 องค์ประกอบ รวมแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพฉบับที่ผู้วิจัยพัฒนาเพิ่มเติมแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพฉบับเพิ่มเติมประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 21 ข้อ

2. โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพสำหรับกลุ่มทดลองจากองค์ประกอบ 2 มิติ คือ องค์ประกอบที่ 1 มิติด้านวิธีการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง 4 องค์ประกอบ ตามแนวคิดเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเอง ของทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura (1997) คือ ความสำเร็จจากการกระทำ (Enactive Mastery Experience) การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) การโน้มน้าวด้วยคำพูด (Verbal Persuasion) และ สภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ (Physiological and Affective States) ประกอบกับองค์ประกอบที่ 2 คือ มิติด้านเนื้อหา 5 องค์ประกอบ จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ จากแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ (Career Decision-Making Self-Efficacy Scale: CDMSE) ของ Taylor และ Betz (1983) คือ การประเมินตนเอง (Self-Appraisal) การเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพ (Gathering Occupational Information) การเลือกเป้าหมาย (Goal Selection) การวางแผน (Planning)

และ การแก้ปัญหา (Problem Solving) โดยมีการจัดกิจกรรมตามองค์ประกอบดังกล่าวแบ่งเป็น 10 กิจกรรม ใช้ระยะเวลากิจกรรมละ 50 นาที รวมเวลาทั้งหมด 8 ชั่วโมง 20 นาที ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์แนวทางการจัดโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ

เนื้อหา \ วิธีการ	1. ความสำเร็จจาก การกระทำ	2. การเรียนรู้จาก ประสบการณ์ของผู้อื่น	3. การโน้มน้าวด้วย คำพูด	4. สภาพร่างกาย และอารมณ์
1. การประเมินตนเอง	กิจกรรมที่ 2, 8 และ 10	กิจกรรมที่ 2	กิจกรรมที่ 2, 8 และ 10	กิจกรรมที่ 2 และ 10
2. การเข้าถึงข้อมูล ทางอาชีพ	กิจกรรมที่ 3 และ 4	กิจกรรมที่ 3	กิจกรรมที่ 3 และ 4	กิจกรรมที่ 3 และ 4
3. การเลือกเป้าหมาย	กิจกรรมที่ 5	กิจกรรมที่ 5, 6 และ 10	กิจกรรมที่ 5, 6 และ 10	กิจกรรมที่ 5 และ 6
4. การวางแผน	กิจกรรมที่ 7 และ 9	กิจกรรมที่ 7	กิจกรรมที่ 7 และ 10	กิจกรรมที่ 7
5. การแก้ปัญหา	กิจกรรมที่ 8 และ 9	กิจกรรมที่ 8	กิจกรรมที่ 8, 9 และ 10	กิจกรรมที่ 6, 8 และ 9

โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองมีเนื้อหาครอบคลุม การแนะแนวด้านอาชีพ การแนะแนวด้านการศึกษา และการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม มีค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทางจิตวิทยาและการแนะแนวจำนวน 3 ท่าน เท่ากับ 0.78 โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมและจุดประสงค์ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์
1	การเดินทาง	1. เพื่อให้ผู้วิจัยแนะนำตัวและสร้างความคุ้นเคยกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม 2. เพื่อแนะนำที่มาและการปฏิบัติตัวระหว่างการร่วมโปรแกรมแก่นักเรียน 3. เพื่อให้นักเรียนฝึกเลือกเป้าหมาย 4. เพื่อให้นักเรียนฝึกวางแผน 5. เพื่อให้นักเรียนฝึกแก้ปัญหา
2	ยืนยันความสำเร็จ	1. เพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองด้วยการวิเคราะห์ความสำเร็จจากการกระทำ 3. เพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองจากการได้รับการโน้มน้าวด้วยคำพูด 4. เพื่อส่งเสริมสภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ของนักเรียนในการประเมินตนเอง

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์
3	ค้นหาอาชีพรอบตัว	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพด้วยการวิเคราะห์ความสำเร็จจากการกระทำ 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพด้วยการประเมินสภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ 3. เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพด้วยวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น 4. เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพจากการได้รับการโน้มน้าวด้วยคำพูด
4	รู้จักคณะ	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพด้วยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาที่นำไปสู่อาชีพต่าง ๆ 2. เพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองด้วยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาที่นำไปสู่อาชีพต่าง ๆ 3. เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพด้วยวิธีการประเมินความสำเร็จจากการกระทำ 4. เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพด้วยการประเมินสภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ 5. เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพจากการได้รับการโน้มน้าวด้วยคำพูด
5	แผนภาพเชื่อมโยงอาชีพ	1. เพื่อให้นักเรียนเลือกเป้าหมายด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนเลือกเป้าหมายด้วยการวิเคราะห์ความสำเร็จจากการกระทำ และสภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ 3. เพื่อให้นักเรียนเลือกเป้าหมายจากการโน้มน้าวด้วยคำพูด
6	ทางเลือก	1. เพื่อให้นักเรียนเลือกเป้าหมายจากการวิเคราะห์สภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ 2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเลือกเป้าหมายจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น 3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเลือกเป้าหมายจากการโน้มน้าวด้วยคำพูด
7	ทดลองวางแผน	1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการวางแผนจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองต่อการไปสู่เป้าหมาย 3. เพื่อให้นักเรียนวางแผนจากการวิเคราะห์ความสำเร็จจากการกระทำและสภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ 4. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการวางแผนจากการโน้มน้าวด้วยคำพูด
8	ตรวจสอบเป้าหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองจากการวิเคราะห์ความสำเร็จจากการกระทำ 2. เพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองจากการโน้มน้าวด้วยคำพูด 3. เพื่อให้นักเรียนเกิดการแก้ปัญหาจากการวิเคราะห์ความสำเร็จจากการกระทำกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น 4. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการแก้ปัญหาจากการโน้มน้าวด้วยคำพูด 5. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการแก้ปัญหาจากการสนับสนุนสภาพทางร่างกายและทางอารมณ์
9	กำลังใจของฉัน	1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการวางแผนและการแก้ปัญหาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น 2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการแก้ปัญหาจากการวิเคราะห์สภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ 3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการแก้ปัญหาจากการโน้มน้าวด้วยคำพูด
10	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองจากการวิเคราะห์ความสำเร็จจากการกระทำและสภาพทางร่างกายและอารมณ์ 2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเลือกเป้าหมายจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์
	3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการประเมินตนเอง การเลือกเป้าหมาย การวางแผน และการแก้ปัญหาจากการโน้มน้าวด้วยคำพูด	
	4. เพื่อสรุปผลของโปรแกรม	

วิธีเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยนำแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำเพื่อวัดภาวะการตัดสินใจทางอาชีพในช่วงก่อนการทดลอง (Pretest) และเลือกห้องเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยการตัดสินใจเลือกอาชีพไม่แตกต่างกัน จำนวน 2 ห้องเรียน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก ก่อนทดลองใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพกับกลุ่มทดลอง จำนวน 10 กิจกรรม ใช้เวลาสัปดาห์ละ 2 กิจกรรม กิจกรรมละ 50 นาที รวมเวลาทั้งหมด 8 ชั่วโมง 20 นาที เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559 สำหรับกลุ่มควบคุมได้รับการแนะแนวตามหลักสูตรปกติของโรงเรียน โดยระหว่างทำการทดลองมีนักเรียนบางคนไม่ได้เข้าร่วมบางกิจกรรม ผู้วิจัยจึงคัดเลือกข้อมูลตามเกณฑ์ 3 ข้อ คือ 1) มีผลการทดสอบด้วยแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนการทดลอง 2) เข้าร่วมกิจกรรมครบทั้ง 10 กิจกรรม 3) มีผลการทดสอบด้วยแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลอง ทำให้เหลือกลุ่มตัวอย่างรวม 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 20 คน แล้วนำแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำเพื่อวัดภาวะการตัดสินใจทางอาชีพในช่วงหลังการทดลอง (Posttest) แล้วเก็บรวบรวมคะแนนจากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลอง เพื่อทำการวิเคราะห์ผลทางสถิติต่อไป

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ การคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลอง เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะหลังการทดลองด้วยสถิติทดสอบทีแบบสองกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน (independent t-test) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพของกลุ่มทดลอง ในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลองด้วยสถิติทดสอบทีแบบสองกลุ่มเป็นไม่อิสระต่อกัน (dependent t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตารางที่ 3) และ 2) หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมี

ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการแนะแนวทางอาชีพด้วยวิธีการปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตารางที่ 4 และ 5) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพรายฉบับของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ

ระยะ	Mean	S.D.	t	df	p
หลังการทดลอง	59.45	7.01	4.53	19	0.00*
ก่อนการทดลอง	53.20	8.73			

* $p < 0.01$

ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพรายฉบับของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลอง (Mean = 59.45, S.D. = 8.73) สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนการทดลอง (Mean = 53.20, S.D. = 7.01) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 4.53$, $p = 0.00$) โดยค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพของกลุ่มทดลองภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ในรายองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความเข้าใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ด้านความเลือนลางในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ด้านการสนับสนุนการตัดสินใจเลือกอาชีพ ด้านกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ และด้านอุปสรรคในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ชัดเจนขึ้นในทุกองค์ประกอบ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพรายฉบับของกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ

ระยะ	Mean	S.D.	t	df	p
หลังการทดลอง	53.75	11.33	0.90	19	0.19*
ก่อนการทดลอง	52.15	8.81			

* $p < 0.01$

ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพรายฉบับของกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลอง (Mean = 53.75, S.D. = 11.33) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนการทดลอง (Mean = 52.15, S.D. = 8.81) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 0.90$, $p = 0.19$)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	Mean	S.D.	t	df	p
กลุ่มทดลอง	59.45	7.01	2.45	38	0.01*
กลุ่มควบคุม	52.15	11.33			

*p < 0.01

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพของระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพของกลุ่มทดลอง (Mean = 59.45, S.D. = 7.01) สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพของกลุ่มควบคุม (Mean = 52.15, S.D. = 11.33) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.45, p = 0.01$)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยเป็น 2 ประเด็น คือ (1) การตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ และ (2) การตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลองระหว่างนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพและนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพด้วยวิธีการปกติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ 1 การตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ

ผลของการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายฉบับว่าการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพส่งผลต่อการเพิ่มการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลอง (พันทิพา หิงสุวรรณ, 2541; ดรุณีนาคฤทธิ์, 2542; และ ชิตชนก จิรเศวตกุล, 2545) ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก 1) โปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการประยุกต์วิธีการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองเข้ากับมิติด้านเนื้อหา 2) ระยะเวลาในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมากเพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพให้เพิ่มมากขึ้น และ 3) การจัดโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ความเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนที่มีความสนใจในการเลือกอาชีพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนาครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญใน 2 มิติ ซึ่งส่งผลต่อการเลือกกระทำพฤติกรรมของบุคคล คือ (1) มิติด้านวิธีการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของBandura (1997) และ (2) มิติด้านเนื้อหาจากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ จากแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ (Career Decision-Making Self-Efficacy Scale: CDMSE) ของ Taylor และ Betz (1983) ซึ่งผู้วิจัยพบว่าองค์ประกอบทั้ง 2 มิติส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

1.1.1 มิติด้านวิธีการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง ที่เน้นให้นักเรียนมีการสำรวจตนเองในด้านต่าง ๆ ตามมิติด้านเนื้อหา ด้วยกระบวนการที่ส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ ทั้งจากการพิจารณาความสำเร็จในอดีตด้วยตนเองและได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนจากการทำกิจกรรมในห้องเรียน โดยเฉพาะการกำหนดให้มีกิจกรรมต่อเนื่องที่ให้นักเรียนนำข้อมูลไปสอบถามเพื่อร่วมกันพิจารณาและสนับสนุนการตัดสินใจเลือกอาชีพกับผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสอดคล้องในตนด้านแรงจูงใจ และการมีเป้าหมายสู่เส้นทางอาชีพ โดยมีอิทธิพลทางอ้อมสู่การรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพของนักเรียน (กัญญาภัทร เสนิงค์ ณ อยู่ธยา, 2557) ส่งผลให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นความสามารถของตนเองสูงขึ้นทำให้นักเรียนเลือกกระทำพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายทางอาชีพที่คาดหวัง ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการการรับรู้ความสามารถของตนเองและการคาดหวังต่อผลลัพธ์ ที่ส่งผลต่อการกระทำพฤติกรรม (Bandura, 1997) และเมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายทางอาชีพตามขั้นตอนกิจกรรมในโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพก็จะเป็นความสำเร็จจากการกระทำที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพในกิจกรรมต่อไป

1.1.2 มิติด้านเนื้อหา ได้แก่ การประเมินตนเอง การเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพ การเลือกเป้าหมาย การวางแผน และการแก้ปัญหา ที่นำมาเป็นวัตถุประสงค์หลักในกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยเฉพาะกิจกรรมเลือกเป้าหมายที่นำความรู้จากการประเมินตนเองและการเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพและการศึกษาต่อ มาหาความสัมพันธ์ด้วยการพิจารณาความชอบ ความถนัด และเป้าหมายทางเศรษฐกิจของนักเรียน แล้วแสดงเป็นแผนภาพที่ชี้ให้เห็นทางเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาวางแผนเข้าสู่เส้นทางอาชีพนั้น ๆ และแก้ปัญหาที่พบจากการทดลองปฏิบัติตามการวางแผน ซึ่งกระบวนการนี้จะเป็นผลย้อนกลับให้นักเรียนประเมินตนเองจนนำไปสู่การวางแผนและแก้ปัญหาอีกครั้ง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความชัดเจนในตนเองต่อการเลือกเป้าหมายทางอาชีพ สามารถนำตนเองในการปฏิบัติตามที่วางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางอาชีพ และมีการประเมินตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาเป็นระยะ ตามรูปแบบการตัดสินใจเลือกอาชีพของทฤษฎีปัญญาสังคมทางอาชีพ (Lent et al., 1994)

1.2 ระยะเวลาในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมากเพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพให้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพที่ผ่านมาพบว่า

ระยะเวลาที่ใช้ได้ผลในการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพเพิ่มมากขึ้นอยู่ระหว่าง 8-16 กิจกรรม เป็นระยะเวลา 6 – 16 ชั่วโมง (กงศรี จุลละมานี, 2545; กนกวรรณ นวลนันทา, 2547; จันทนา กาไหล่ทอง, 2537; ทิพย์มาศ พิมลศักดิ์, 2530; ปวีณา ยอดสิน, 2551; พันทิพา หิงสุวรรณ, 2541; มานี ผลอนันต์, 2541; สมชาย สุจิรพงศ์สิน, 2543; สุรจิต วรรณรักษ์, 2540; อมรรัตน์ อุ่นจิตร, 2547) ผู้วิจัยจึงออกแบบโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ แบ่งเป็น 10 กิจกรรม ใช้ระยะเวลากิจกรรมละ 50 นาที รวมเวลาทั้งหมด 8 ชั่วโมง 20 นาที ซึ่งพบว่าจากการใช้ระยะเวลาดังกล่าวเหมาะสมต่อการสำรวจตนเองอย่างต่อเนื่องในประเด็นมิติด้านเนื้อหา และเพียงพอต่อการนำเนื้อหาไปสอบถามผู้ปกครองเพื่อพิจารณาทางเลือก วางแผน และตัดสินใจเลือกอาชีพ รวมทั้งแก้ปัญหาในแต่ละระยะเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพที่ตรงตามความเป็นจริงตามกระบวนการของกิจกรรมในโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ

1.3 การจัดโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมกับช่วงวัยที่นักเรียนมีความสนใจในการเลือกอาชีพ เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีช่วงอายุ 17-18 ปี มีความพร้อมและมีความขวนขวายต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงตามสภาพความเป็นจริงตามทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ (Ginzberg, 1952; Super, 1953) นอกจากนี้ในช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนจะมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้นเนื่องจากการพิจารณาอาชีพตามความเป็นจริงจากความกดดันในการตัดสินใจเลือกอาชีพและคณะในการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยก่อนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (Patton & Creed, 2001) โดยเฉพาะการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่มีเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในการพัฒนาบัณฑิตให้ตรงตามลักษณะของแต่ละอาชีพ ทำให้นักเรียนสนใจและเห็นความสำคัญของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ

ดังนั้นการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสทางอาชีพที่หลากหลายแก่นักเรียนและผู้ปกครองเพื่อร่วมกันพิจารณาทางเลือกอาชีพตามมิติด้านเนื้อหาของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ โดยวิธีการพิจารณาจากความสำเร็จในอดีตของนักเรียน ประสบการณ์ของผู้อื่น และการโน้มน้าวด้วยคำพูดตามความเป็นจริงก็จะส่งผลให้นักเรียนเกิดการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพได้ การนำโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพไปใช้ในบริบทจริงจึงควรพัฒนาให้นักเรียนรู้จักข้อมูลในการสอบและโอกาสที่หลากหลายในการศึกษาต่อในแต่ละสาขาวิชาเพื่อโอกาสในการประกอบอาชีพที่นักเรียนตัดสินใจเลือก ร่วมกับการแนะนำสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนขึ้นใหม่ให้ผู้ปกครองทราบถึงโอกาสที่เปิดกว้างทางอาชีพ และระบบการสอบเข้า เพื่อลดข้อจำกัดในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนจากความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีข้อมูลทางอาชีพและการศึกษาต่อไม่ครบถ้วนและชัดเจนเพียงพอซึ่งจะส่งผลต่อการสนับสนุนการตัดสินใจเลือกอาชีพตามข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้

ประเด็นที่ 2 การตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลองระหว่างนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพและนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพด้วยวิธีการปกติ

ผลของการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าหลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพด้วยวิธีการปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการสนับสนุนด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีความสัมพันธ์กับอาชีพจึงส่งผลให้มีการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ชัดเจนกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม โดยจากการศึกษาเพิ่มเติมและการสัมภาษณ์นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีขั้นตอนในการสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เป็นลำดับชัดเจนจากการประเมินตนเอง การเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพ แล้วจึงพิจารณาทางเลือกเป้าหมายทางอาชีพ เพื่อวางแผนไปสู่เป้าหมายที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล รวมถึงการแก้ปัญหาโดยการพิจารณาจากความสำเร็จของตนเองและจากประสบการณ์ของผู้อื่น โดยสร้างสภาวะทางร่างกายและอารมณ์ให้มีความเหมาะสมต่อการรับรู้ตนเอง และเสริมความเชื่อมั่นในการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพตามความเป็นจริงด้วยคำพูดโน้มน้าวจากบุคคลใกล้ชิด โดยเฉพาะจากกิจกรรมต่อเนื่องที่ให้นำข้อมูลไปสอบถามผู้ปกครองตลอดการจัดกิจกรรมในโปรแกรมฯ ทั้ง 10 กิจกรรม ซึ่งแตกต่างจากการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามปกติที่เน้นการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง การศึกษาต่อ และอาชีพในคาบวิชาแนะแนว และการจัดบริการปรึกษาทางอาชีพแบบรายบุคคลและรายกลุ่มเพื่อพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มที่มีบริบทแตกต่างกันในช่วงเวลาอื่น ซึ่งการจัดบริการปรึกษาทางอาชีพนั้นใช้เวลามากและต้องมีความต่อเนื่องในการให้บริการปรึกษาและติดตามผล ครูแนะแนวจึงต้องใช้เวลาในการพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพกับนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มที่มีนักเรียนจำนวนน้อยต่อระยะเวลานาน แต่ในสภาพจริงครูแนะแนวมีภาระงานมาก การจัดบริการปรึกษาทางอาชีพจึงไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานในภาระหน้าที่ต่าง ๆ ของครูแนะแนว จึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการแนะแนวตามปกติในระยะเวลาที่เท่ากัน

2.2 จากการสัมภาษณ์นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่นำข้อมูลจากการทำกิจกรรมไปปรึกษากับผู้ปกครองหรือบุคคลใกล้ชิดเพื่อตัดสินใจเลือกอาชีพและวางแผนการศึกษาต่อมีความมั่นใจในการประเมินตนเองจากการได้รับข้อมูลย้อนกลับที่ยืนยันการประเมินหรือการพิจารณาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยเฉพาะการสนับสนุนของผู้ปกครองแบบสนับสนุนที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสอดคล้องในตนด้านแรงจูงใจ และการมีเป้าหมายสู่เส้นทางอาชีพ โดยมีอิทธิพลทางอ้อมสู่การรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพของนักเรียน (กัญญาภัทร เสนิงค์ ณ อยู่ธยา, 2557) ขณะที่นักเรียนในกลุ่มควบคุมมักจะลังเลในการตัดสินใจของตนเองเนื่องจากไม่ได้รับการยืนยันว่าสิ่งที่

นักเรียนประเมินตนเองนั้นเป็นความจริง สอดคล้องกับทฤษฎีปัญญาสังคม (Bandura, 1997) คือ เมื่อบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะส่งผลต่อการกระทำพฤติกรรม ขณะที่บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตัวเองต่ำจะมีแนวโน้มที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม คือ การตัดสินใจเลือกอาชีพที่พบว่าค่าเฉลี่ยการตัดสินใจเลือกอาชีพของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ดังนั้นโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพจึงเป็นแนวทางในการส่งเสริมการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่มีกระบวนการชัดเจนและสามารถดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนให้เกิดพฤติกรรมต่อเนื่องโดยอัตโนมัติ คือ เมื่อนักเรียนมีโอกาสได้สำรวจและวิเคราะห์ตนเองจากการพิจารณาความสำเร็จของตนเองและเรียนรู้จากข้อมูลหรือประสบการณ์ของผู้อื่น ทำให้นักเรียนทราบว่าตนเองจะต้องจัดการพฤติกรรมของตนเองด้วยการวางแผนและตั้งใจตนเองไปสู่เป้าหมายทางอาชีพ ซึ่งกระบวนการนี้เป็นการนำตนเองสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพได้ จากการสร้างแรงจูงใจให้มีความเชื่อมั่นและมีความคงทนต่อการไปสู่เป้าหมายทางอาชีพ ซึ่งการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพนี้สามารถลดระยะเวลาในการให้บริการปรึกษาทางอาชีพรายกลุ่มหรือรายบุคคลและร่นขั้นตอนในการติดตามผลที่ต้องใช้เวลาามากซึ่งไม่เอื้อต่อปริมาณงานและจำนวนนักเรียนในความดูแลของครูแนะแนวแต่ละคน จึงสมควรนำโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพไปประยุกต์ในการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลของการพัฒนาโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีเนื้อหาเน้นในด้านการแนะแนวอาชีพและการศึกษาต่อ โดยเฉพาะกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพจากการพิจารณาข้อมูลของตนเองจากความสำเร็จในอดีตและข้อมูลของอาชีพโดยใช้การสนับสนุนด้วยคำพูดเพื่อให้เกิดการเลือกอาชีพ วางแผน และแก้ปัญหา มีรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการตรวจสอบตนเองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลใกล้ชิดของนักเรียน ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเลือกกระทำพฤติกรรมตามการวางแผนการตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเองทำให้ลดระยะเวลาที่ครูแนะแนวจะต้องใช้ในการให้บริการปรึกษาทางอาชีพรายบุคคลหรือรายกลุ่ม และสามารถนำไปใช้ในบริบทโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถจัดบริการแนะแนวอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 เนื่องจากกิจกรรมในโปรแกรมรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีกิจกรรมต่อเนื่องที่มอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติมหรือปรึกษาร่วมกับผู้ปกครองทำให้เกิดข้อจำกัดในการติดตามผลเพื่อพัฒนากระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างต่อเนื่อง จึงควรพัฒนาการทำงานในแต่ละกิจกรรมเป็นเอกสารออนไลน์ที่มีการบันทึกผลและสามารถติดตามผลข้อมูลได้ เช่น การบันทึกใน google docs ที่ครูแนะแนวสามารถสร้างเอกสารออนไลน์ให้นักเรียนบันทึกผลกิจกรรม เพื่อให้ครูแนะแนวสามารถเข้าไปติดตามผลหรือแปลผลกิจกรรมที่จะต้องนำข้อมูลไปทำต่อในกิจกรรมครั้งต่อไปได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยการบันทึกผลที่ชัดเจนจะ

ทำให้ครูแนะแนวเห็นทิศทางในการเลือกอาชีพและทันต่อสถานการณ์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน เป็นรายกลุ่มและรายบุคคล เพื่อจัดบริการแนะแนวอาชีพให้เหมาะสมกับต่อสถานการณ์ของนักเรียนแต่ละคน

1.3 โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีการระบุให้นักเรียนนำข้อมูลในแต่ละกิจกรรมไปปรึกษากับผู้ปกครองทุกครั้ง เพียงแต่เป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่ไม่มีการสรุปผลกิจกรรมโดยครูที่ชัดเจน ดังนั้นการนำโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพไปใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวจึงควรเพิ่มระยะเวลาในการติดตามผล ด้วยการขยายเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งเป็นกิจกรรมละ 2 ครั้ง ในแต่ละกิจกรรมจากทั้งหมด 10 กิจกรรม เพื่อให้นักเรียนมีเวลาในการพิจารณาตนเองและนำข้อมูลไปปรึกษากับผู้ปกครองมากขึ้น โดยอาจเพิ่มการทบทวนการพิจารณาหรือวางแผนในแต่ละกิจกรรมหลังจากนำไปปรึกษากับผู้ปกครองแล้ว เพื่อเพิ่มการแก้ปัญหาในแต่ละกิจกรรมให้มีการตัดสินใจหรือพิจารณาทางเลือกที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.4 เนื่องจากการวิจัยนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำให้มีระยะเวลาในการเตรียมตัวต่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัยน้อย จึงควรนำโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นเพื่อให้นักเรียนวางแผนการสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยควรเป็นระดับชั้นที่ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัดทางการเรียนในวิชาเฉพาะของสายการเรียนของตนเองในระดับหนึ่งแล้ว คือ ตั้งแต่ภาคการเรียนที่ 2 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป ขึ้นกับบริบทการจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนและการให้บริการแนะแนวด้านข้อมูลสนเทศทางอาชีพและการศึกษาต่อของแต่ละโรงเรียนว่าเพียงพอต่อการจัดการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองด้วยการประเมินความสำเร็จจากการกระทำตามองค์ประกอบของโปรแกรมฯ

1.5 จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนยังคงต้องการการสนับสนุนด้านการตัดสินใจเพิ่มเติม โดยเฉพาะจากผู้ปกครอง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองเป็นตัวแปรสำคัญในการพิจารณาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน ดังนั้นนอกจากการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อและรายละเอียดในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยในรูปแบบต่าง ๆ แก่นักเรียนแล้ว จำเป็นที่จะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อและรายละเอียดในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่ผู้ปกครองด้วยเช่นกัน และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรแนะนำสาขาวิชาใหม่ ๆ และโอกาสทางอาชีพแก่นักเรียนและผู้ปกครองให้มีทัศนคติที่เปิดกว้างและทันต่อข้อมูลทางวิชาการที่ปรับเปลี่ยนในแต่ละปี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ครั้งนี้มีการทดสอบแค่ระยะก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งยังคงอยู่ในช่วงที่นักเรียนยังไม่ได้สอบเข้ามหาวิทยาลัย จึงควรมีการติดตามผลในระยะยาวว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพและการศึกษาต่ออย่างไร

2.2 จากการศึกษาผลโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดระดับการตัดสินใจเลือกอาชีพที่พัฒนาจากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale: CDS) ของ Osipow (1976) แต่ก็ยังคงมีแบบวัดอื่น ๆ ที่สามารถใช้วัดผลได้ตามจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน เช่น แบบวัด

ความลำบากในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision-Making Difficulties Questionnaire: CDDQ) ของ Gati และคณะ (1996) และ แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ (Career Decision-Making Self-Efficacy Scale: CDMSE) ของ Taylor และ Betz (1983) เป็นต้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาการใช้แบบวัดอื่น ๆ ในการวัดผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพต่อไป

2.3 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเป็นกลุ่มตัวอย่างในสังกัดโรงเรียนเอกชน จึงควรมีการศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพกับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง หรือ กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดสำนักงานพื้นฐานการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น รวมทั้งการศึกษากับนักเรียนแผนการเรียนอื่น และขยายไปศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 หรือ 5 เพื่อให้ให้นักเรียนมีเวลาเตรียมพร้อมในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยมากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กงศรี จุลละมานี. (2545). ผลของการใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสมบูรณสาธิต มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว. การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กนกวรรณ นวลนันทา. (2547). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนสายศิลป์ภาษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดาราวิทยาลัย. ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญาภัทร เสนิงค์ ณ อยู่ธยา. (2557). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านอาชีพ การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอาชีพ และความสอดคล้องในตนด้านเป้าหมายการเลือกเส้นทางอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยา), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา ณ ลำพูน. (2538). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดแบบวิเคราะห้ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล. ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559*. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ.
- โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง. (2553). *เอกสารชุดฝึกอบรมแนะแนว: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

- จันทนา กาไหล่ทอง. (2537). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งเสลี่ยมชนูปถัมภ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย. การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชิดชนก จิระเศวตกุล. (2545). ผลของการให้การปรึกษารายบุคคลตามแนวทฤษฎีปัญญาพฤติกรรมต่อการรับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เลือกอาชีพที่ไม่ใช่วัฒนธรรมทางเพศ. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดรุณี นาคฤทธิ์. (2542). ผลของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ โดยการชักจูงด้วยคำพูด และตัวแบบ ต่อการรับรู้ความสามารถ ของตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทิพย์มาศ พิมลศักดิ์. (2530). ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร. การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปวีณา ยอดสิน. (2551). ผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกแลกต์ ต่อการพัฒนากการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฝ่ายวิชาการโรงเรียนอัสสัมชัญ. (2559). เอกสารประกอบการสัมมนาเปิดปีการศึกษา 2559. โรงเรียนอัสสัมชัญ.
- พันทิพา หิงสุวรรณ. (2541). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มต่อการรับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มานี ผลอนันต์. (2541). ผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาลีวัลย์ ครุฑกุล. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนกรณ ชนะขำ. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สมชาย สุจิรพงศ์สิน. (2543). ผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในวิชาชีพทันตแพทย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร. การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สมร ทองดี. (2555). การแนะแนวกับการวางแผนเข้าสู่อาชีพ. *การแนะแนวกับคุณภาพชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 9 ed.)*: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (2555). *รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2553*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สุรจิต วรรณรักษ์. (2540). ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดพุทธบูชา เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร. การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมรรัตน์ อุณจิตร์. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามแบบพุทธิปัญญา สารสนเทศต่อการพัฒนาการรู้คิดแห่งตนและการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรพินท์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ, & ทศนา ทองภักดี. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*.

ภาษาอังกฤษ

- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*: New York: Freeman.
- Gati, I., Krausz, M., & Osipow, S. H. (1996). A taxonomy of difficulties in career decision making. *Journal of Counseling Psychology*, 43(4), 510.
- Ginzberg, E. (1952). Toward a theory of occupational choice. *Occupations: The Vocational Guidance Journal*, 30(7), 491-494.
- Lent, R. W., & Brown, S. D. (1996). Social cognitive approach to career development: An overview. *The Career Development Quarterly*, 44(4), 310-321.
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (1994). Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance. *Journal of vocational behavior*, 45(1), 79-122.
- Osipow, S. H., Carney, C. G., & Barak, A. (1976). A scale of educational-vocational undecidedness: A typological approach. *Journal of vocational behavior*, 9(2), 233-243.
- Patton, W., & Creed, P. A. (2001). Developmental issues in career maturity and career decision status. *The Career Development Quarterly*, 49(4), 336-351.
- Super, D. E. (1953). A theory of vocational development. *American psychologist*, 8(5), 185.

Taylor, K. M., & Betz, N. E. (1983). Applications of self-efficacy theory to the understanding and treatment of career indecision. *Journal of vocational behavior*, 22(1), 63-81.